

УДК 656.27(477)

УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ЗАЛУЧЕННЯ І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Зубенко В.О., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Виконано аналіз теоретичних основ інновації. Однією із головних форм залучення і розповсюдження інновацій обрано дифузію інновації. Обґрунтовано використання дифузійності інновацій в якості критерію при обґрунтуванні доцільності реалізації інноваційного проекту на залізничному транспорті.

Ключові слова: *інновація, трансфер інновації, дифузія інновації.*

Постановка проблеми. Статистичні дані останніх років свідчать про те, що залізничний транспорт України функціонує з основними фондами, спрацювання яких складає майже 78%; застарілими і недосконалими є засоби та методи ремонту і технічного обслуговування рухомого складу, залізничної колії та інших основних фондів; постійно відчувається необхідність в удосконаленні організації процесу перевезень та системи управління ним. Отже, залізничний транспорт відчуває гостру необхідність у підвищенні ефективності використання транспортних засобів, нарощувані техніко-експлуатаційних можливостей, удосконаленні рівня сервісного обслуговування і т.д. Все це пов'язано з пошуком дієвих організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку підприємств залізничного транспорту.

Слід зазначити, що залізничний транспорт має потужну науково-дослідну базу здатну виконати наукові відкриття та винаходи. Однак, рівень витрат на наукові дослідження дуже низький, що унеможливує своєчасне виконання всіх запланованих досліджень.

На підприємствах залізничного транспорту існує альтернативне джерело інноваційного розвитку, яке не потребує суттєвих матеріальних витрат, а саме раціоналізаторські пропозиції робітників галузі, але дані інноваційні проекти мають локальний характер та не несуть з собою значних наукових винаходів спроможних забезпечити конкурентоспроможність залізничного транспорту.

Тому на сьогоднішній день перед галуззю виникає проблема пошуку ефективних форм залучення і розповсюдження інновацій, спроможних на сучасному етапі розвитку залізничного транспорту стати основою інноваційного розвитку галузі.

Аналіз досліджень та публікацій. Тема інноваційного розвитку та забезпечення ефективності його інноваційної діяльності досить популярна, їй присвячена ціла низка праць таких вчених як: В.Л.Дикань, С.М.Ілляшенко,

В.П.Ільчук, Л.Н.Матросова, І.П. Миколаєва, І.А.Павленко, А.А.Пересада, Н.В.Поповенко, Є.М.Сич, Е.А.Уткін, І.Г.Федоров, А.І.Яковлев та ін. [1-11].

Проте потребує подальшого дослідження питання пошуку ефективних форм залучення і розповсюдження інновацій на залізничному транспорті.

Тому, **метою статті** є аналіз теоретичних основ інновації та пошук ефективних форм залучення і розповсюдження інновацій на залізничному транспорті.

Виклад основного матеріалу. Важливою особливістю у забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту став перехід до безперервного інноваційного процесу.

Інноваційний процес – це процес перетворення наукового знання в інновацію, який можна представити як послідовність дій, в ході яких інновація визріває від ідеї до конкретного продукту, технології або послуги і розповсюджується при практичному використанні.

В інноваційному процесі ми маємо справу із застосуванням до господарської практики або залученням до господарського обороту нового або інакше використовуваного знання, що само по собі є новим знанням по використанню старого знання. Логічно стверджувати, що ефективність інноваційного процесу прямо пов'язана із ефективністю «залучення» нового знання в господарську практику.

Інноваційний процес складається з ряду етапів. Етап «НДДКР» покликаний створювати новий вид товарів і послуг, удосконалювати їх функціональні властивості, а також виробничий процес, щоб задовольняти нові потреби споживачів.

Проведення НДДКР займає все більшу питому вагу в інвестиційних витратах, перевищуючи в наукоємких галузях витрати на придбання устаткування і будівництво [2]. Не виключення і залізничний транспорт.

Таким чином, з метою підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств залізничного транспорту, а відповідно і конкурентоспроможності галузі, необхідно знайти спосіб зниження рівня витрат на НДДКР при цьому не знижуючи якості інноваційних пропозицій.

Для цього виконаємо аналіз можливих форм залучення і розповсюдження інновації на залізничному транспорті.

В першу чергу наукову ідею можна отримати завдяки трансферу інновацій. Трансфер інновацій - комерціалізація інновації та будь-якої іншої науково-технічної розробки, передача її авторського права іншій юридичній або фізичній особі [3]:

Об'єктами трансферу інновацій є:

- об'єкти власності (патенти на винаходи, свідоцтва на зразки і на корисні моделі), за винятком товарних знаків, знаків обслуговування і комерційних найменувань, якщо вони не є частиною операцій по передачі технології;

- ноу-хау і технічний досвід у вигляді техніко-економічних обґрунтувань, моделей, зразків, інструкцій, креслень, специфікацій, технологічного оснащення і інструменту, послуг консультантів і підготовки кадрів;

- технічні і технологічні знання і інформація.

По друге, слід виділити ще одну форму залучення і розповсюдження інновації це – дифузія інновацій.

Дифузія науково-технічних знань та інформації, на відміну від трансферу (комерціалізації), є некомерційним елементом передачі науково-технічних досягнень. Цей спосіб реалізується або в тих випадках, коли власник науково-технічного знання не усвідомлює, не має можливості або не зацікавлений в його комерціалізації, або у випадках, коли само знання, будучи фундаментальним, базовим, не підлягає комерціалізації.

Об'єктами дифузії інновацій є:

- науково-технічна і навчальна література, довідники, огляди, стандарти, описи патентів, каталоги і т.п.;

- міжнародні конференції, симпозиуми, виставки;

- навчання і стажування учених і фахівців на безвідплатній основі або на умовах паритетного відшкодування витрат сторонам.

Крім того слід розрізняти внутрішню та зовнішню дифузію інновацій, тобто наукові винаходи отримані в межах галузі та поза неї.

Для залізниць України головним джерелом інноваційного розвитку можуть стати не внутрішні, а зовнішні дані. Це пов'язано з тим, що рівень витрат на наукові дослідження в залізничній

галузі дуже низький, тому оновлення основних фондів і технологій на залізничному транспорті більшою мірою залежить від зовнішніх джерел нових технологій, тобто від зовнішньої дифузії інновацій.

Зовнішній процес дифузії може мати двояку природу. З одного боку, він виступає як елемент промислового шпигунства, з іншого, — це невід'ємний елемент наукового обміну, сприяючий взаємозбагаченню різних наукових шкіл і, зрештою, вдосконаленню технологій.

Внутрішня дифузія інновацій виникає в результаті безкоштовного обміну інноваційними винаходами в межах галузі або використання одного інноваційного винаходу для декількох підприємств галузі, а можливість дифузії інновації повинна стати одним із головних факторів при оцінці доцільності реалізації інноваційного проекту.

Можливість дифузії інновації, дозволяє визначити, чи можливі додаткові напрями застосування інновації на підприємствах галузі. Якщо на це питання буде отримана негативна відповідь, то процес реалізації інноваційного проекту слід відкласти, а інновацію відправити на доопрацювання. У випадку коли дифузія можлива, то виникає необхідність в проведенні дифузійності інновацій, тобто визначення шляхів її розповсюдження і виявлення можливостей максимального використання з метою збільшення власних доходів.

Даний критерій особливо важливий для підприємств залізничного транспорту, пов'язано це з наявністю у галузі підприємств, які виконують ідентичні функції і завдання (локомотивні, вагонні депо, колійні машинні станції, дистанції колії і т.д.), тому одна технологічна інновація здатна істотно підвищити ефективність функціонування декількох підприємств, а також всієї галузі.

Висновок. Таким чином, на сучасному етапі розвитку, однією із головних форм залучення і розповсюдження інновацій повинна стати дифузія інновації. Це дозволить залізничному транспорту безкоштовно отримати науково-технічні винаходи, а отже суттєво знизити витрати на дослідні роботи та підвищити ефективність інноваційних проектів. Крім того дифузійність інновацій повинна стати одним із головних критеріїв при обґрунтуванні доцільності реалізації інноваційного проекту на залізничному транспорті.

Загалом процес дифузії інновації надасть можливість залізничному транспорту ефективно здійснювати інноваційну діяльність і зайняти домінуюче положення на ринку транспортних послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дикань В.Л., Зубенко В.О. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємств

залізничного транспорту: Монографія. – Харків: УкрДАЗТ, 2008. - 194 с.

2. Федоров И.Г. Трансфер технологий как основа экономического развития в новой циклической динамике // Научное наследие Н.Д. Кондратьева в контексте развития российской и мировой социально-экономической мысли: Материалы к Международному научному симпозиуму, посвященному 110-летию со дня рождения Н.Д. Кондратьева. – М.: МФК, 2002. – С. 263-267.

3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С.М.Ілляшенко. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2003. - 278 с.

4. Матросова Л. Н. Формирование организационно-экономического механизма управления инновационными процессами в промышленности / Л. Н.Матросова. – Л.: ВУГУ, 2000. – 568 с.

5. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. - метод. посіб. для сам. вивч. дисц. / І.А.Павленко, Н.П.Гончарова, Г.О.Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 150с.

6. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А.Пересада – К.: Лібра, 2002. – 472 с.

7. Поповенко Н.В. Оценка инновационного потенциала хозяйственной системы / Н.В.Поповенко, Э.А.Забарная // Бизнес-информ. – 1998. - №3. – С. 51-59.

8. Ресурси інновацій: організаційний, фінансовий, адміністративний: Учеб. пособие для вузов / под ред. проф. И.П. Николаевой. - М.: Юнити-Дана, 2003. - 318 с.

9. Сич Є.М. Теоретичні основи розвитку інноваційно-інвестиційних систем / Є.М.Сич, В.П.Ільчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2003.- Т.8. - С. 64-68.

10. Уткин Э.А. Инновационный менеджмент / Э.А.Уткин, Н.И.Морозова, Г.И.Морозова. – М.: АКАЛИС. – 1996. - 208 с.

11. Яковлев А.І. Удосконалення теорії і методів оцінки ефекту проектів / А.І.Яковлев // Общество, обоснованное на знаниях: новые вызовы науке и технике. – 2006. – С. 369 - 376.

Аннотация. Выполнен анализ теоретических основ инновации. Одной из главных форм привлечения и распространения инноваций избрана диффузия инновации. Обосновано использование диффузионности инноваций в качестве критерия при обосновании целесообразности реализации инновационного проекта на железнодорожном транспорте.

Ключевые слова: инновация, трансфер инновации, диффузия инновации.

Summary. The analysis of theoretical bases of innovation is executed. Diffusion of innovation is select one of main forms of bringing in and distribution of innovations. Grounded the use of диффузионности innovations as a criterion at the ground of expedience of realization of innovative project on a railway transport.

Keywords: innovation, transfer of innovation, diffusion of innovation

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 658.589

КІЛЬКІСНА ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Калініченко Л. Л., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

Розглянуто існуючу практику оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. Розкрито методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу, що ґрунтується на думці експертів та визначенні інтегрального показника рівня інноваційного потенціалу, що враховує його структуру.

Ключові слова: інноваційний потенціал, показники оцінки інноваційного потенціалу, експертний метод оцінки

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах розвиток промислових підприємств та реформування економіки пов'язано з переходом на інноваційний шлях розвитку. Одним з важливих засобів рішення цієї задачі є